



Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

PRIKKELBAAR **DE GROTE VACCINATIEQUIZ**

**Een interactieve quiz voor leerlingen van
de derde graad secundair onderwijs
over gezondheid, het immuunsysteem en vaccins.**

INHOUD

INLEIDING

Voor wie is dit lespakket?

Tips voor het lezen van deze handleiding

LEERINHOUDEN EN LEERDOELEN

ANDERE LESPAKKETTEN IN DEZE REEKS

HET LESVERLOOP

Overzicht

Werken met de quizkaarten

Introductie en teamverdeling

De rondes van de quiz

Afsluiting

JE ROL ALS LEERKRACHT

WAT HEB JE NODIG?

EXTRA INFORMATIE

3

3

3

4

5

6

6

7

7

8

9

10

11

11

Inleiding

Ziektes en gezondheid zijn thema's die dicht bij de **leefwereld** van leerlingen staan. Toch blijft het voor veel jongeren moeilijk om te begrijpen hoe het lichaam zich verdedigt tegen ziektekiemen en welke **rol vaccinaties** daarin spelen. In de derde graad komen leerlingen bovendien steeds dichterbij situaties waarin vaccinaties **relevant** worden: reizen, stages, werk in de zorg, zwangerschap of het controleren van hun eigen vaccinatiestatus.

Met Prikkelbaar: De Grote Vaccinatiequiz gaan leerlingen op een **actieve en speelse manier** aan de slag met deze thema's. Via een **interactieve quiz** testen leerlingen niet alleen hun bestaande kennis over vaccinaties, maar bouwen ze stap voor stap **nieuwe inzichten** op. Ze ontdekken meer over de ontwikkeling, veiligheid en geschiedenis van vaccins, leren misleidingstechnieken herkennen en denken na over ethische vaccinatiedilemma's.

De quiz is opgebouwd uit **verschillende rondes** met elk een eigen inhoudelijke focus, spelvorm en puntenverdeling. Teams nemen het tegen elkaar op en proberen zoveel mogelijk **punten** te scoren. De **digitale presentatie en quizkaarten** begeleiden jou als leerkracht stap voor stap door de quiz: ze tonen welke materialen je nodig hebt, hoe de ronde werkt en wanneer je punten toekent.

Zo combineert het lespakket competitie, kennis, gesprek en kritisch denken in één **activerende werkvorm**.

Voor wie is dit lespakket?

Dit lespakket is ontwikkeld voor leerlingen van de **vijfde en zesde leerjaar secundair onderwijs**. Het sluit aan bij lessen en projecten rond gezondheid, ziektepreventie, het immuunsysteem, vaccinaties, mediawijsheid en burgerschap.

Het pakket is bijzonder geschikt voor vakken zoals **natuurwetenschappen, maatschappelijke vorming, PAV** of voor vakoverschrijdende projecten rond **gezondheidseducatie**.

De quiz zorgt voor **motivatie en betrokkenheid** omdat leerlingen actief aan de slag gaan, overleggen in team en punten proberen te scoren. Zo wordt een complex thema op een toegankelijke en interactieve manier behandeld.

Je hoeft als leerkracht **geen expert** te zijn in vaccinaties of het immuunsysteem om dit lespakket te begeleiden. De digitale presentatie en de quizkaarten **begeleiden** je stap voor stap door de activiteit. Voor wie zich inhoudelijk verder wil verdiepen, is er een **aanvullende infobundel**.

Tips voor het lezen van deze handleiding

Dit lespakket wordt stap voor stap begeleid door een **digitale interactieve presentatie** voor de klas en **quizkaarten** voor de leerkracht.

Het is handig om tijdens het lezen van deze handleiding ook door de presentatie te klikken. Zo krijg je meteen een duidelijk beeld van de werkvormen en interacties.

De **praktische instructies** per ronde vind je vooral op de **quizkaarten**. Deze handleiding geeft extra context, duiding en didactische aandachtspunten.

Leerinhouden en leerdoelen

Dit lespakket combineert wetenschappelijke kennis, praktische gezondheidsvaardigheden, kritisch denken en burgerschap.

Vaccinaties en het immuunsysteem

Leerlingen frissen **basiskennis** op over **vaccinaties en het immuunsysteem**.

- Leerlingen kunnen uitleggen hoe vaccins het immuunsysteem voorbereiden op een ziekte.
- Leerlingen begrijpen wat antistoffen en geheugencellen doen.
- Leerlingen weten waarom sommige vaccins herhaald moeten worden.
- Leerlingen begrijpen hoe groepsimmunitet kwetsbare mensen kan beschermen.

Vaccinaties en ziektes

Leerlingen maken **kennis met ziekten waartegen gevaccineerd** wordt.

- Leerlingen herkennen voorbeelden van vaccineerbare ziekten.
- Leerlingen begrijpen waarom sommige ziekten ernstig zijn, ook als ze vandaag weinig voorkomen.
- Leerlingen ontdekken dat vaccinaties een rol spelen in het voorkomen of beperken van uitbraken.

Mediawijsheid en misinformatie

Leerlingen leren **misleidingstechnieken herkennen**.

- Leerlingen leren verschillende technieken herkennen die gebruikt worden bij misinformatie.
- Leerlingen leren dat overtuigend klinkende informatie niet automatisch juist is.
- Leerlingen oefenen in het kritisch bekijken van boodschappen over gezondheid en vaccinaties.

Ontwikkeling en veiligheid van vaccins

Leerlingen ontdekken hoe vaccins **ontwikkeld, getest en opgevolgd** worden.

- Leerlingen begrijpen dat vaccinontwikkeling een proces is met verschillende test- en controlefasen.
- Leerlingen weten dat vaccins streng gecontroleerd worden op veiligheid en doeltreffendheid.
- Leerlingen weten dat vaccins ook na goedkeuring opgevolgd worden.
- Leerlingen begrijpen waarom bepaalde processen sneller kunnen verlopen zonder veiligheidsstappen over te slaan.

Burgerschap en ethische keuzes

Leerlingen denken na over **ethische keuzes rond vaccinatie in de samenleving**.

- Leerlingen verkennen spanningen tussen individuele vrijheid en bescherming van anderen.
- Leerlingen leren dat beleidskeuzes vaak verschillende belangen tegen elkaar afwegen.

Andere lespakketten in deze reeks

Dit lespakket maakt deel uit van een **reeks educatieve pakketten** over gezondheid, het immuunsysteem en vaccinaties voor het **middelbaar onderwijs**.

			
Doelgroep	eerste graad secundair onderwijs	tweede graad secundair onderwijs	derde graad secundair onderwijs
Aansluitend vaccinatie-moment	HPV-vaccin	dTPa-vaccin	/
Tijd	max. twee lesuren		
Wat doen de leerlingen?	Leerlingen worden bodyguards die een groep personages beschermen tegen ziektes .	Leerlingen proberen een uitbraak onder controle te krijgen door de vaccinatiegraad te verhogen en vaccinatietwijfels aan te pakken.	Leerlingen nemen deel aan een interactieve gameshow over vaccinaties, misinformatie en maatschappelijke keuzes.
Focus	• zorg dragen voor je lichaam • de werking van het immuunsysteem en vaccinaties • de geschiedenis van vaccinaties • vaccineerbare ziektes • solidariteit met kwetsbare mensen	• kennis over het immuunsysteem en vaccinaties herhalen en verdiepen • de ontwikkeling en veiligheid van vaccinaties • de rol van de vaccinatiegraad • groepsimmunitet en ziekteverspreiding • vaccinatietwijfel	• algemene kennis over vaccinaties herhalen • vaccineerbare ziektes • misinformatie herkennen • de geschiedenis van vaccinaties • praktische vaccinatie-info voor later • ethische dilemma's over vaccinaties

Het lesverloop

Overzicht

Het lespakket bestaat uit **verschillende quizrondes**. Elke ronde heeft een eigen inhoudelijke focus, spelvorm en puntenverdeling. Je begeleidt de quiz via de **klaspresentatie** en gebruikt de **quizkaarten** als houvast.

De volledige quiz duurt **max. twee lesuren**, afhankelijk van het tempo en de diepgang van de klasgesprekken. Je kunt de quiz gerust **inkorten** door vragen en/of rondes over te slaan. Wil je de volledige quiz spelen? Dan start je na het eerste lesuur best ten laatste met ronde 3.

fase	richttijd	inhoud	materiaal
introductie	± 5 min.	teamverdeling en peilen naar meningen	scorebord, doorprikt-bijlage
ronde 1: Het ABC van vaccinaties	± 10 min.	basiskennis over vaccins en immuunsysteem	set ABC-stemkaarten
ronde 2: Poliwadde?!	± 15 min.	vaccineerbare ziekten herkennen	- vaccinatiemomenten - besmettingswegen - symptomen
ronde 3: Prikpoker	± 10 min.	ontwikkeling en veiligheid van vaccinaties	3 sets ABC-stemkaarten
ronde 4: Flashback	± 10 min.	geschiedenis van vaccins	tijdslijn
ronde 5: Doorprikt	± 15 min.	misleidingstechnieken herkennen	doorprikt-bijlage
finale: Lucky Shot	± 10 min.	praktische kennis over vaccinaties	wit of gekleurd antwoordblad
boosterronde: Moeilijke keuzes	± 4 x 5 min.	ethische dilemma's rond vaccinaties	stemstroken
afsluiting	± 5 min.	punten berekenen en winnaar verkondigen	

Werken met de quizkaarten

Zie de quizkaarten als de **presentatorkaartjes** van de quizmaster zoals op tv. Ze helpen de leerkracht om elk onderdeel vlot te begeleiden en bevatten per ronde:

- een korte introductie van de ronde
- het benodigde materiaal
- de stappen die je moet volgen
- praktische aandachtspunten

Leg de quizkaarten vooraf **in volgorde** klaar en houd ze vast tijdens de quiz. Zo kun je tijdens de les vlot door de quiz navigeren.

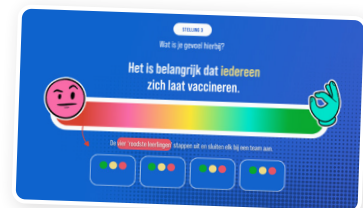


De handleiding geeft het **globale inzicht** per ronde. De **concrete spelinstructies en inhoud** staan in de **digitale presentatie en op de quizkaarten**. Tijdens de les heb je de handleiding dus niet meer nodig.

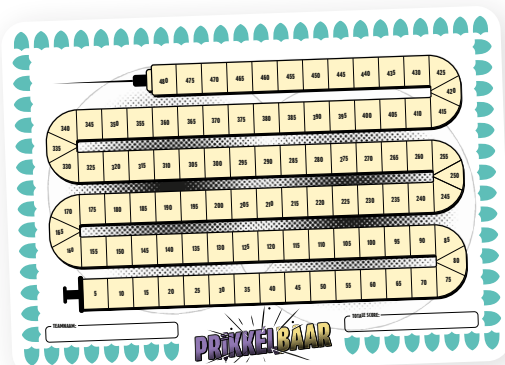
Introductie en teamverdeling

Start met de **aankondiging** van de quiz. In de presentatie zit een **teamverdeling ingebouwd** die je kunt aanpassen aan de grootte van je klas.

De teamverdeling gebeurt via een **klasbarometer** met enkele **stellingen over vaccinaties**. Leerlingen positioneren zich tussen 'helemaal akkoord' en 'ik twijfel'. Op basis van hun positie sluiten ze aan bij een team. Zo ontstaan er teams met leerlingen die mogelijk **verschillende meningen** of twijfels hebben.



Je kunt hier kort ruimte maken voor een **klasesprek**. Vraag bijvoorbeeld waarom leerlingen ergens zijn gaan staan. Benadruk dat het doel niet is om standpunten meteen als juist of fout te beoordelen, maar om **meningen, twijfels en vragen zichtbaar** te maken.



Het scorebord

Op het scorebord kunnen de teams hun **teamnaam** schrijven en hun **punten** bijhouden door **vakjes** in te kleuren of **schilden** te schrappen.

Je kunt indien nodig een **verantwoordelijke** aanstellen om een oogje in het zeil te houden zodat alles eerlijk verloopt.

De rondes van de quiz

Ronde 1

Het ABC van vaccinaties

In deze ronde frissen leerlingen hun **basiskennis over vaccinaties** op. Ze beantwoorden meerkeuzevragen met stemkaarten.

De vragen gaan onder meer over het immuunsysteem, antistoffen, boosters, groepsimmunitet en de werking van vaccins. De ronde geeft jou als leerkracht meteen zicht op wat leerlingen **al weten** en waar nog **misverstanden** zitten.

Hou het tempo hoog, maar sta kort stil bij vragen waar veel teams fout antwoorden of twijfelen.

Ronde 2

Poliwadde?

In deze ronde ontdekken leerlingen meer over **vaccineerbare ziektes**. Door het combineren van informatie over herkenbare symptomen, besmettingswegen en vaccinatiemomenten kunnen ze achterhalen over welke ziekte het gaat.

Zo leren de leerlingen meer over deze **gevaarlijke, maar onbekende ziektes**, net omdat vaccinaties ze sterk hebben teruggedrongen.

Boosterronde

Moeilijke keuzes

De boosterronde komt **meerdere keren terug** tussen de gewone quizrondes. In totaal zijn er vier dilemma's.

Bij elk **dilemma** maakt een afgevaardigde van het team een keuze. De rest van het team probeert in te schatten welke keuze die afgevaardigde zal maken.

De dilemma's gaan over **keuzes rond vaccinatiebeleid**, vrijheid, veiligheid en solidariteit. Er is niet altijd één juist antwoord. Het gaat vooral om het afwegen van argumenten.

Ronde 3

Prikpoker

In deze ronde beantwoorden leerlingen meerkeuzevragen over de **ontwikkeling, veiligheid en controle** van vaccins. Ze gebruiken opnieuw de stemkaarten, maar met een extra spelelement: teams bepalen hoeveel kaarten ze inzetten.

Hoe meer kaarten ze inzetten, hoe meer punten ze kunnen winnen of verliezen. Teams moeten dus niet alleen nadenken over het juiste antwoord, maar ook inschatten hoeveel risico ze willen nemen.

Deze ronde is geschikt om misverstanden over vaccinveiligheid, bijwerkingen en versnelde ontwikkeling te **nuanceren**. Gebruik de extra informatie in de presentatie om kort duiding te geven.

Ronde 4

Flashback

In deze ronde puzzelen leerlingen een tijdlijn over **belangrijke momenten in de geschiedenis van vaccinaties**. De teksten bevatten tijdsaanduidingen en historische hints. Leerlingen gebruiken die aanwijzingen om de gebeurtenissen in de chronologische volgorde te leggen. De tijdlijn toont de evolutie van vaccinaties: van risicovolle besmetting via variolatie naar moderne, streng gecontroleerde vaccins.

Ronde 5

Doorprikt

In deze ronde werken leerlingen rond **misinformatie**. De teams hebben eerder in de quiz de doorprikt-bijlage gekregen en bereiden een misleidende vaccinatieboodschap voor waarin minstens twee **misleidingstechnieken** verwerkt zitten.

Tijdens de ronde leest een afgevaardigde de boodschap voor. De andere teams zoeken welke misleidingstechnieken ze herkennen en duiden die aan.

Het doel is niet om foute informatie te verspreiden, maar om te **leren herkennen waarom misinformatie soms overtuigend klinkt**. Bewaak daarom de **toon** en stuur bij waar nodig.

Finale

Lucky Shot

In de finale beantwoorden teams vragen over **praktische situaties** waarin vaccinaties later relevant kunnen worden. Denk aan reizen, stages, zwangerschap, baby's, boosters en het controleren van je vaccinatiestatus.

De teams zoeken het juiste antwoord op hun antwoordblad. Ze kunnen eventueel kiezen voor een gekleurd antwoordblad waardoor ze een aantal antwoorden kunnen elimineren, maar betalen daarvoor met schilden. Zo moeten ze afwegen of extra hulp de kost waard is.

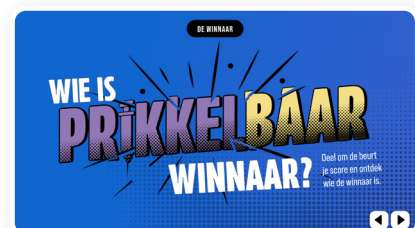
Deze ronde legt de **link met het echte leven van leerlingen**. Benadruk dat ze bij vragen over vaccinaties terecht kunnen bij betrouwbare bronnen zoals de huisarts, het CLB of officiële gezondheidswebsites.

Afsluiting

Laat de leerlingen hun **scores berekenen**. Daarna maak je de **winnaar** bekend. Maak gerust wat **show** van dit moment. Een quiz werkt sterker wanneer de afsluiting feestelijk en speels aanvoelt.

Sluit eventueel af met een korte **reflectievraag**:

- Wat wist je nog niet?
- Welke ronde vond je het moeilijkst?
- Welke misleidingstechniek ga je sneller herkennen?
- Wanneer zou vaccinatie later in je leven relevant kunnen worden?



Je rol als leerkracht

Speel quizmaster

De leerkracht heeft in dit pakket de rol van quizmaster. Breng tempo, energie en spanning in de quiz. De quizkaarten helpen je om de juiste instructies en materialen per ronde bij de hand te houden.

Hou het competitief, maar veilig

Een scorebord werkt motiverend, maar zorg dat de **competitie luchtig** blijft. Vermijd dat teams die achterstaan afhaken. Gebruik tussenzinnen zoals:

- “Alles kan nog veranderen.”
- “Deze ronde kan het verschil maken.”
- “Risico nemen kan lonen.”

Geef ruimte aan nuance

Zeker bij rondes over misinformatie en moeilijke keuzes is nuance belangrijk. Laat leerlingen **verschillende standpunten** verkennen zonder meteen te oordelen.

Leg de link met het echte leven

Veel vragen gaan over situaties die leerlingen later kunnen tegenkomen: reizen, stages, zwangerschap, gezondheid van familieleden, sociale media of vaccinatiekeuzes. Maak die **link expliciet**.

Wees alert: dit lespakket kan je inzicht geven in de attitudes en gedachten van leerlingen (die anders moeilijker expliciet tot uiting komen). Durf te **modereren** wanneer ongelijke stellingnames dominant worden.

Wat heb je nodig?

Digitale media

- presentatiescherm (digibord, tv, projector)

Digitale tools [open via [website](#)]

- klaspresentatie

Prints [download of bestellen via [website](#)]

- quizkaarten
- scorebord (A3)
- ABC-stemkaarten (voor ronde 1 en 3)
- drie bijlages met vaccinatiemomenten, besmettingswegen en herkenbare symptomen (voor ronde 2)
- tijdlijn (voor ronde 4)
- doorprikt-bijlage (voor ronde 5)
- wit en gekleurd antwoordblad (voor finale)
- stemstroken (voor boosterronde)

Randmateriaal

- schrijfgierief

Extra informatie

Voor leerkrachten die zich verder willen **verdiepen** in het thema vaccinaties en gezondheid is er een [infobundel](#). Die biedt **betrouwbare informatie** over vaccinaties, ziektepreventie en gezondheidseducatie.

Je kunt de infobundel gebruiken ter **voorbereiding**, of als **achtergrondinformatie** wanneer leerlingen extra vragen stellen.

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

Karine Moykens
Secretaris-generaal
Departement Zorg
Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel

Samenstelling

Departement Zorg
Afdeling Preventief Gezondheidsbeleid

In samenwerking met:

Oetang Learning Designers

Vormgeving

Aline Adins

Depotnummer

D/2026/3241/285

Uitgave

Augustus 2026

